

Godinās Anšlavu Eglīti

Ceturtdien, 13. janvārī, Inciema tornī tiks atklāta ekspozīcija "Anšlavs Eglītis. Jaunais cilvēks", kurā varēs iepazīties ar rakstnieka dzīvesgājumu vizuāli uztveramā veidā. Radīta arī interaktīva grāmata, kas dod iespēju apmeklētājiem "sarunāties" ar Anšlavu Eglīti. Trešajā stāvā nelielajā viesistabā izveidota Anšlava lasītava.

Pavadot mūžībā Ināru Ļefedovu

Deviņdesmit viena gada vecumā mūžībā aizgājusi mākslas zinātniece, Valsts mākslas muzeja direktore no 1975. līdz 1987. gadam Ināra Ļefedova. Viņa veiksmīgi un diplomātiski pārdomāti, laikmeta nosacījumu paradigmā, veicināja latviešu mākslas atpazīstamību. Ļefedovas vadībā ar emocionālu pieeju notika darbu atlase eksponēšanai izstādēs Latvijā, kā arī bijušās PSRS teritorijā un ārvalstīs.

Visvairāk pārdotie – Adele, Eds Širans un "ABBA"

Lielbritānijā pērn visvairāk pārdoto albumu pirmajās trijās vietās ir Adele (attēlā), Eds Širans un "ABBA", tomēr miljoniem britu pārdzīvot pandēmiju palīdzējušas arī roka veterānu "Queen" un "Fleetwood Mac" pirms vairākiem gadu desmitiem sacerētās kompozīcijas. Kopumā mūzikas patēriņš Lielbritānijā 2021. gadā audzis par 2,1%.

"Aktieris vienmēr paliek aktieris"

Trešdien, 12. janvārī, Dailes teātrī pirmizrādi piedzīvos iestudējums "Pavasaris", kuru veidojis viens no zināmākajiem igauņu režisoriem, klasiķis un poētiskā teātra meistars Priīts Pedajass.

DIĀNA JANCE

Igaunijā jau gadiem ilgi, atbildot uz jautājumu, kuru grāmatu izvēlētos, ja būtu jādodas uz neapdzīvotu salu, vai arī – kurš ir visnozīmīgākais literārais darbs igauņu valodā, izskan: tas ir rakstnieka Oskara Lutsa 1912. gadā sarakstītais romāns "Pavasaris". Romāna dramatisējums ir visvairāk iestudētais teātra darbs, un Palamuzes ciemā, kur norisinās romāna darbība, katram igauņim esot jānokļūst vismaz reizi dzīvē, tā esot igauņu bērnības sajūtu sala. "Pavasaris" ir sirsnīgs, humora pilns un aizkustinošs stāsts, kura pamatā ir rakstnieka Lutsa atmiņas par skolas gadiem ciema baznīcas skolā 19. gadsimta beigās.

Latvijā romāns "Pavasaris" Jāņa Žīgura tulkojumā iznāca 1965. gadā. 1980. gadā tā dramatisējumu leģendārajā Jaunatnes teātrī iestudēja igauņu režisors Miks Mikivers. To izrādīja vairāk nekā 350 reizi. Jau nāka Dailes teātra iestudējums tapis, par pamatu ņemot 1969. gada iestudējumu Tallinas pilsētas teātri, tā autori ir igauņu režisors Voldemārs Panso un scenogrāfe Mari Lisa Kila. Režisora Dmitrija Petrenko režijā lugas "Pavasaris" pirmizrāde bija plānota jau pagājušā gada decembrī, taču, kā viņš atzina sarunā ar "Latvijas Avīzi", Covid-19 ieviešanas izmaiņās plānus un, pēc abpusējas vienošanās, teātra vadība nolēma mainīt iestudējuma vadību, to uzticot Igaunijas Drāmas teātra režisoram Priitam Pedajasam.

Kā nokļūvāt Dailes teātri?

P. Pedajass: Šeit gadijos teju nejausi. Dekorācijas izrādei jau esot bijušas gatavas, dzirdēju gan, ka iestudējumam bijis paredzēts cits režisors, bet man nezināmu iemeslu dēļ no-

KARĪNAS MIEZĀJAS FOTO

Priits Pedajass: "Ja top filma, izrādes Igaunijas teātri vairs netiek apmeklētas. Vairs neesot to vērts. Tāpēc īpaši priecājos "Pavasari" iestudēt Latvijas skatītājiem."

domi palika neīstenoti. Tad nu teātris esot meklējis, kurš varētu darbu turpināt, un lūguši padomu režisoram Elmo Niganenam, kurš pirms vairākiem gadiem Latvijas Nacionālajā teātrī iestudēja citu igauņu klasiku – Antona Hansena Tammsāres "Zemi un mīlestību". Viņš iedevis manus kontaktus, un laimīgi gadījās, ka tieši šajā laikā man bija brīvs laiks, tā nu nokļuvu Dailes teātri.

Vai jums šī ir pirmā reize – iestudēt lugu Latvijā?

Jā, man jauna lieta ir arī jau gatavais dramatisējums, savā laikā romānu dramatisēju pats. Tādējādi – ietvars jau bija gatavs, man tikai vajadzēja sevi iedomāties šajā vidē. Bet, liekas, ar visu esmu ticis galā.

Igaunijas Drāmas teātri iestudējāt "Pavasari" 2005. gadā, lasīju, ka tas bijis samērā tradicionāls iestudējums, jo, kā kritiķis izteicās, lugā izmaiņu nemaz nedrīkst būt, jo visi igauņi romānu zina no galvas. Kā būs tagad? Vai iestudēt latviešu skatītājiem, kuru lielā-

kā daļa lugu nepazīst, ir izaicinājums vai atvieglojums?

Igaunijā "Pavasari" iestudē reti, jo skatītāji mil un labi pazīst filmu, kaut arī tā ir uzņemta sen (1969. gadā, režisors Arvo Krūsements. – D. J.). To izrāda atkal un atkal. Atceros, kad iestudējām "Pavasari" kopā ar studentiem, skatītāji uz izrādi nemaz nenāca, sakot, ka visi jau to ir redzējuši – kā filmu. Tā ir pazīstama problēma Igaunijā – ja top filma, izrādes teātri vairs netiek apmeklētas. Vairs neesot vērts. Tāpēc īpaši priecājos "Pavasari" iestudēt Latvijas skatītājiem.

Kāpēc "Pavasaris" Igaunijā ir tik ļoti populārs? Tas taču ir samērā vienkāršs senu skolas dienu stāsts.

Tā ir obligātā literatūra skolā! Visi to pazīst. Filma ir ļoti populāra, tāpat filmā uzņemts arī grāmatas turpinājums "Vasara" (1976. gadā, rež. Arvo Krūsements. – D. J.). Tam sekoja filma "Rudens" (1990. gadā, tas pats režisors), arī pēc Oskara Lutsa darbu motīviem. Un nupat, 2020.

gadā, bija pirmizrāde filmai "Ziema" – arī darba turpinājums, gan ar citu autoru un režisoru (Ergo Kults. – D. J.).

Romāna "Ziema" vēsture ir drusku divains stāsts – iespējams, Oskars Lutss bija plānojis rakstīt turpinājumu, varbūt viņam bija kādas piezīmes, tā nu 20. gadsimta deviņdesmitajos gados kāds entuziasts ķērās klāt un uzrakstīja romānu. (Darba istais autors tā arī nav zināms, to esot publicējis "Oskars Lutss" – D. J.) Un, protams, romānam sekoja filma.

Teātris ir viena no svarīgākajām vietām, kur cilvēki var būt kopā ar citiem cilvēkiem, pulcēties.

Kā jūs, būdams režisors, teiktu – par ko stāsta luga?

Šodien es teiktu, ka tas ir nostalgisks gabals par laikiem, kurus atceramies no skolas. Ir smieklīgi, ka šiem skolaspuikām, kuri varētu būt desmit līdz div-

padsmit gadus veci, visas problēmas ir ļoti lielas, milzīgas. Tas ir smieklīgi un vienlaikus arī bēdīgi, jo, smeļoties par šīm problēmām, atceramies laikus, kad bijām tādā pašā vecumā. Ir jauki, kā šī luga atklāj skolas gadu biedriskumu, tā veidošanos, un top diezgan skaidrs, ka šī skolas gadu draudzība saglabāsies uz visu mūžu.

Kad pirms kāda laika runāju ar citu igauņu režisoru – Ivaru Pello, viņš teica – liekoties, ka skatītāji ir tik noguruši no mūsdienu dzīves, ka viņi vēloties atgriezties pie klasikas iestudējumiem. Vai jūs tam piekristu?

Nezinu, man liekas, ka šobrīd kā liela vērtība tiek uzskatīta jebkura satikšanās. Teātris ir viena no svarīgākajām vietām, kur cilvēki var būt kopā ar citiem cilvēkiem, pulcēties. Tā ir ļoti būtiska cilvēka nepieciešamība – sajūties esam kopā ar citiem, īpaši vēl šajos grūtajos laikos.

Vai latviešu aktieri atšķiras no igauņu aktieriem?

Nē, aktieris vienmēr paliek aktieris. Strādāju tikpat viegli, itin kā strādātu mājās. Es mēdzu daudzreiz apstādināt spēli, veikt labojumus, un šis paņēmiens arī šeit strādā tieši tikpat labi kā Tallinā. Te ir labi strādāt. Pirms kāda laika man bija ļoti sarežģīts darbs Igaunijas Krievu teātri, tur bija problēmas ar trupu, ar aktieriem. Viņi bija saķē-

Kā jūs izdzīvojat pandēmijas laiku, kur smeļat spēku?

Manai ģimenei ir māja laukos, tā ir tālu prom no galvaspilsētas, un mājāsdes laikā uz turieni pārvācāties pavisam. Esmu apmierināts, ka pat tad, ja Tallinā kaut kas notiek, es nemaz ātri nevaru tur nokļūt.

Vai pandēmijas laikā teātris ir mainījies?

Pat pēc mājāsdes pārtraukuma darbā atgriezties bija viegli. Laikam gan vienīgā lieta, kas mainījies, ir šīs pustukšās zāles. No mākslinieciskās puses gan nav nekādas atšķirības – aktieri vienmēr grib spēlēt, un viņi tagad ķer katru izdevību atrasties uz skatuves. Manuprāt, aktieri jau ir pieraduši, ka no skatuves var redzēt mazāk skatītāju.

Kāds būs jūsu nākamais darbs?

Praktiski uzreiz pēc "Pavasara" pirmizrādes došos uz Tallinu, Igaunijas Drāmas teātri, kur iestudēšu igauņu dzejnieka un rakstnieka Matsa Trāta lugu.

Kā jūs kā kultūras cilvēks jūtaties mūsdienu Igaunijā, vai valsts vadi-ba novērtē kultūru?

Domāju, ka situācija ir laba. Tas gan ir atkarīgs, ko un kur katrs no mums strādā, un brīžam arī no valsts iespējām. Protams, par teātriem runājot, situācija ir atšķirīga, piemēram, mūsu teātris ir ļoti atkarīgs no finansiālajiem ienākumiem par biļetēm. Tās veido pusi no mūsu budžeta. Tomēr esmu teātra režisors, ne finanšu direktors, man par to galva nav jālauza.

Esmu dzirdējusi, ka vairāki igauņu aktieri pandēmijas laikā uzsāka sociālus projektus, lai citiem palīdzētu pārdzīvot šo grūto laiku. Vai jums liekas, ka tas ir kulturāla cilvēka pienākums – palīdzēt citiem?

Domāju, ka šis pienākums ir mums visiem, kuri strādā kultūras un mediju jomā. Kaut gan tā ir ļoti delikāta lieta – kā palīdzēt citiem, nepazaudējot sevi.